

Az ólomszennyezés hatása a forraszanyagok szövetszerkezetére és mechanikai tulajdonságaira

Vargáné Molnár Alíz, Molnár István, Czél Györgyné,
Gácsai Zoltán

Anyagtudományi Szakmai Nap
2014.03.05.

Előadás tartalma

Bevezetés

Ólommentes és ólommal szennyezett forraszanyagok mikroszerkezetének és mechanikai tulajdonságainak jellemzése

A Sn-Ag-Cu (SAC) tömbi anyagok mikroszerkezete
Sn-Ag-Cu ötvözetek termikus vizsgálata
Az ezüsttartalom hatása az Sn-xAg-0,5Cu forraszanyag mechanikai tulajdonságaira
Az ólom tartalom hatása SAC ötvözetek mikroszerkezetére

Az elvégezett vizsgálatok

A vizsgált ötvözetek – Induktív-csatolt plazma atomemissziós spektrometria (ICP-AES)
Pásztázó Elektron Mikroszkópi vizsgálat
DSC (Differenciális pásztázó kaloriméter) vizsgálat
Röntgendiffrakciós vizsgálat
Keménységmérés
Szakítóvizsgálat
Képelemzés alkalmazása forraszanyagok szövetszerkezetének jellemzésére

Összefoglalás

További tervek

Bevezetés

2006. július elsejétől tilos az ólomtartalmú forraszanyagok felhasználása az elektronikai termékek gyártása során.

A leggyakrabban alkalmazott ólommentes forraszanyagok az Sn-Ag-Cu (SAC) alapú ötvözetek, melyek közül a legjelentősebb a közel eutektikus összetételű SAC305 és SAC405. Ezeket jó elektromos vezetési- és mechanikai tulajdonság, jó nedvesítés, nagy megbízhatóság és élettartam jellemzi.

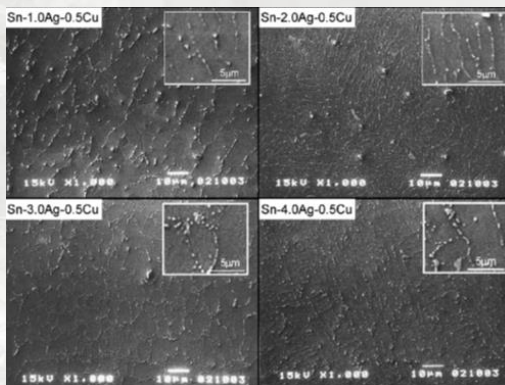
Az eddig kifejlesztett ólommentes ötvözetek összességéről elmondható, hogy **az SnPb ötvözeteket minden szempontból kiváltó ötvözet még nincs**. Valós kifogások, kritikák merülnek fel az olvadásponttal, a mechanikai tulajdonságokkal, vagy a forraszthatósággal szemben.

A forraszkötés minőségét és megbízhatóságát jelentősen befolyásolhatják az egyes szennyező elemek, mint pl. az ólom. Az ólom szennyezés oka a párhuzamosan alkalmazott technológiák (ólmos, ólommentes) eredménye. Ólom tartalom hatására megváltozhat a szövetszerkezet és ez által megváltozhatnak a mechanikai tulajdonságok is.

Annak érdekében, hogy **javítani tudjunk az ólommentes forraszanyagok megbízhatóságán fontos megismernünk a kristályosodási folyamatot**. Azonban a kristályosodás mechanizmusa még nem tisztázott, mivel **a kialakult mikroszerkezet az ólommentes forraszanyagok esetén sokkal összetettebb, mint a hagyományos SnPb forraszanyagok esetén.**

A Sn-Ag-Cu (SAC) tömbi anyagok mikroszerkezete

A tömbi Sn-xAg-Cu mikroszerkezete

Az Sn-xAg-Cu ötvözetek szövetszerkezetét **β -Sn mátrixban** diszpergált apró **Ag_3Sn** és durva szemcsés **Cu_6Sn_5** intermetallikus (IMC) fázis alkotja.

Az Ag_3Sn és Cu_6Sn_5 IMC részecskék a tömbi anyagban magas szilárdsági tulajdonságokkal rendelkeznek így **növelik a forraszanyag szilárdságát.**

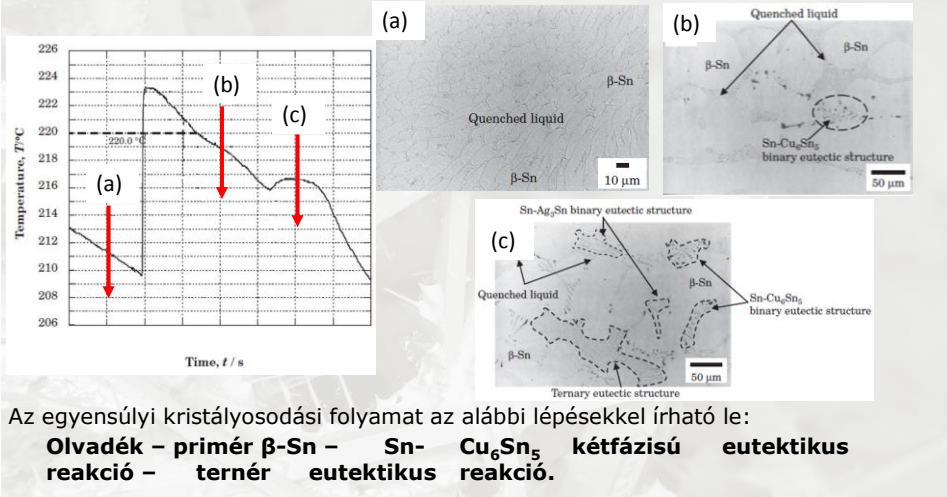
Forrás: Dhafer, Abdulameer Shawah, Mohd Sabri Mohd Faizul , és Anjum Badruddin Irfan . „A review on thermal cycling and drop impact reliability of SAC solder joint in portable electronic products.” Microelectronics Reliability 52, 2012: 90-99.

Sn-Ag-Cu ötvözetek termikus vizsgálata

Ólommentes ötvözetek, SAC105 (Sn-1Ag-0,5Cu) vizsgálata:

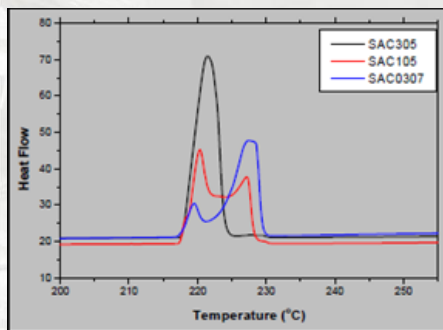
Ranjit Pandher, Tom Lawlor Effect of Silver in common lead-free alloys, Cookson Electronics Assembly Materials 109 Corporate Blvd., South Plainfield, NJ 07080

Sn-Ag-Cu ötvözetek termikus vizsgálata

Ólommentes ötvözetek SAC105 (Sn-1Ag-0,5Cu), SAC305 (Sn-3Ag-0,5Cu) DSC vizsgálata:

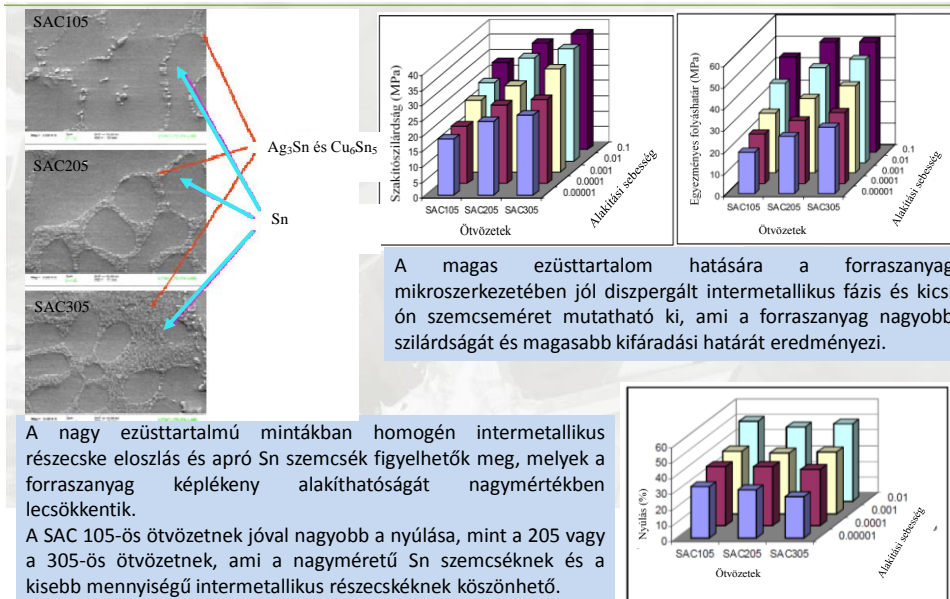

- A SAC 305 közel eutektikus összetételű ötvözet.
- Az eutektikus összetételű ötvözetnek az eutektikus hőmérséklete 217 °C, így a DSC-n csak egy csúcs van.
- Az alacsony ezüsttartalmú ötvözetek esetében azonban két, különálló fázis található (két csúcs a DSC-n).
- Az alacsony olvadáspontú eutektikum az SnAg míg a magasabb olvadáspontú eutektikum az SnCu, körülbelül 228°C körül.

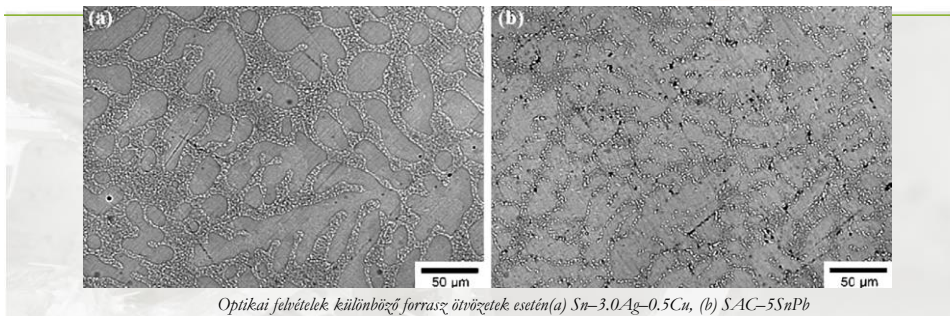
YOSHIKO TAKAMATSU, HISAO ESAKA, and KEI SHINOZUKA Liquid-Phase Separation in the Interdendritic Region After Growth of Primary β -Sn in Undercooled Sn-2.8Ag-0.3Cu Melt Journal of ELECTRONIC MATERIALS, Vol. 41, No. 8, (2012)

Az ezüsttartalom hatása a mechanikai tulajdonságokra

Az ólom tartalom hatása a forraszanyagok mikroszerkezetére

A SAC ötvözethez különböző mennyiségű SnPb előötvözet adagolás hatására 4 féle fázis alakul ki a kristályosodás során, ezek az alábbiak: η -Cu₆Sn₅ vagy η' -Cu₆Sn₅, ϵ -Ag₃Sn, ónban gazdag Pb és ólomban gazdag Sn.

Az eutektikus reakció előtt (178°C) bekövetkezett Pb kiválások izolált fázisok formájában lesznek jelen, az eutektikus reakciót követően pedig a dendritközi régiókban helyezkednek el.

Fengjiang, Wang, O'keefe Matthew, és Brinkmeyer Brandon. „Microstructural evolution and tensile properties of Sn-Ag-Cu mixed with Sn-Pb solder alloys.” Journal of Alloys and Compounds 477, 2009: 267-273.

A vizsgált ötvözetek ICP-AES vizsgálat

Minta jelölés	Sn	Ag	Cu	Pb
SAC 105*	98,2	1,15	0,514	0,0015
SAC 205*	97,3	2,21	0,280	0,0020
SAC 305*	95,5	3,35	0,485	0,0020
SAC 405*	95,0	4,28	0,536	0,0032
SAC 105 +0,1 Pb	97,9	1,02	0,367	0,1070
SAC 105 +0,2 Pb	97,8	1,01	0,374	0,2010
SAC 105 +0,5 Pb	97,5	1,05	0,402	0,4900
SAC 105 +1 Pb	96,3	1,09	0,439	0,9830
SAC 105 +1,2 Pb	96,7	1,01	0,397	1,0800
SAC 105 +1,5 Pb	96,4	1,05	0,409	1,3700
SAC 105 +2 Pb	96,2	0,92	0,401	1,9100

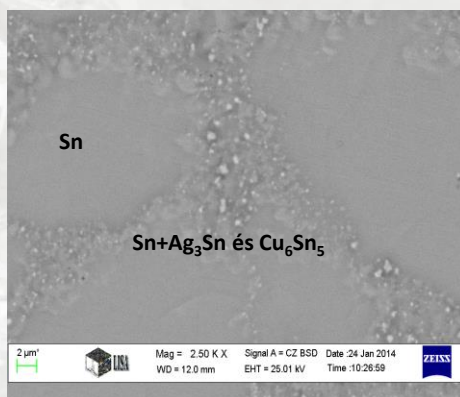

*Az ólommentes forrasanyagokat a GLOB-METAL Kft. biztosította részünkre.

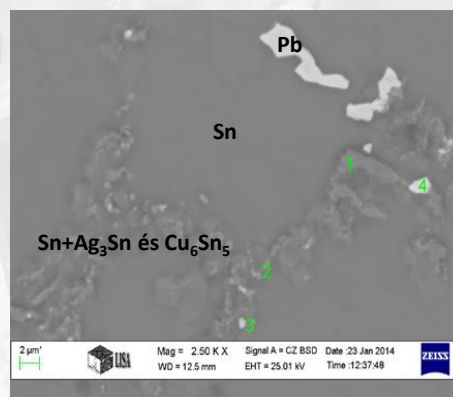

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
tárfelhasználásával valósult meg.

Pásztázó Elektron Mikroszkópi vizsgálat

SAC 105 (Sn-1Ag-0,5Cu)

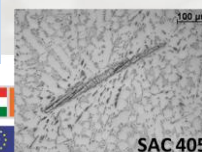
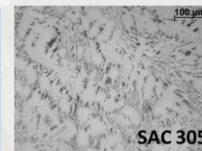
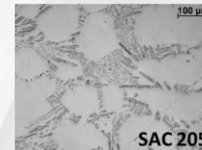
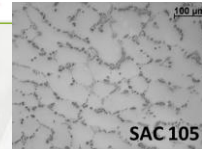
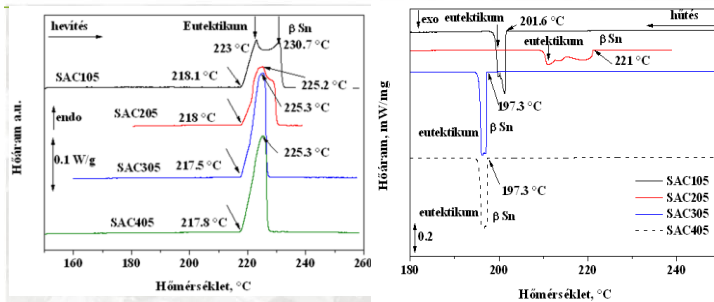

SAC 105 + 1,5 % Pb

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
tárfelhasználásával valósult meg.

DSC (Differenciális pásztázó kaloriméter) vizsgálat

Az Ag tartalom növekedésével a béta Sn mennyisége csökken az eutektikum pedig nő. Az olvadási hőmérséklet tartomány is csökken.

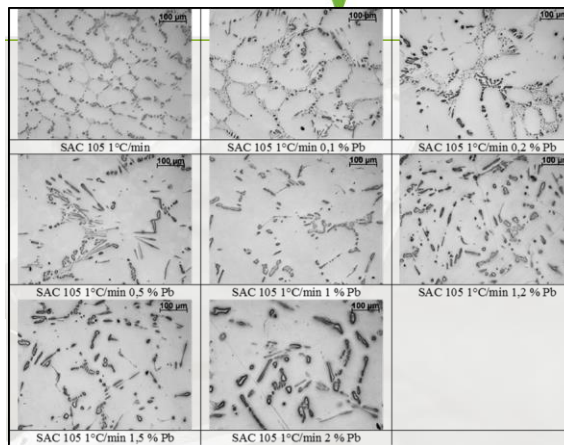
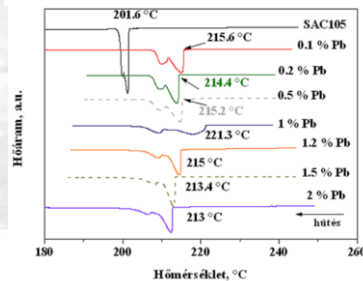
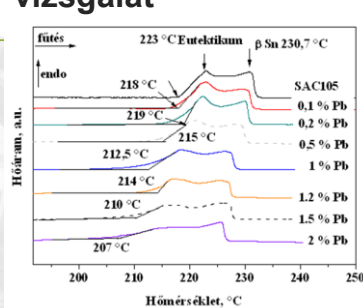
A SAC 305 az eutektikum, nem csak a hevítés hanem a hűtés szerint is.

A kristályosodás: béta Sn, binér eutektikum, ternér eutektikum.

A SAC 105-ben a legnagyobb a béta Sn mennyisége a mellette lévő eutektikumhoz képest. A SAC 205 esetében a béta Sn kristályosodása viszonylag nagy hőmérséklet közben zajlik, ebből arra következtethetünk, hogy a két ötvözetet összehasonlítva itt a legdurvább a béta Sn és ezt a szövet képen is láthatjuk. A SAC 305 tiszta eutektikum, csak egy csúcs látható, a felfűtéskor már sejtető volt, de a bizonyítékot a hűtési szakasz adta meg.

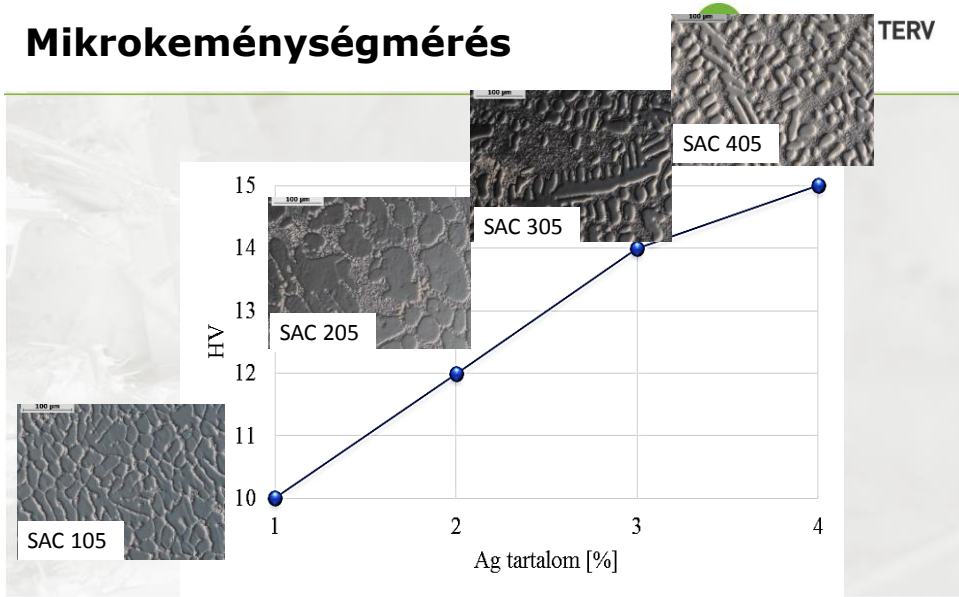
DSC (Differenciális pásztázó kaloriméter) vizsgálat

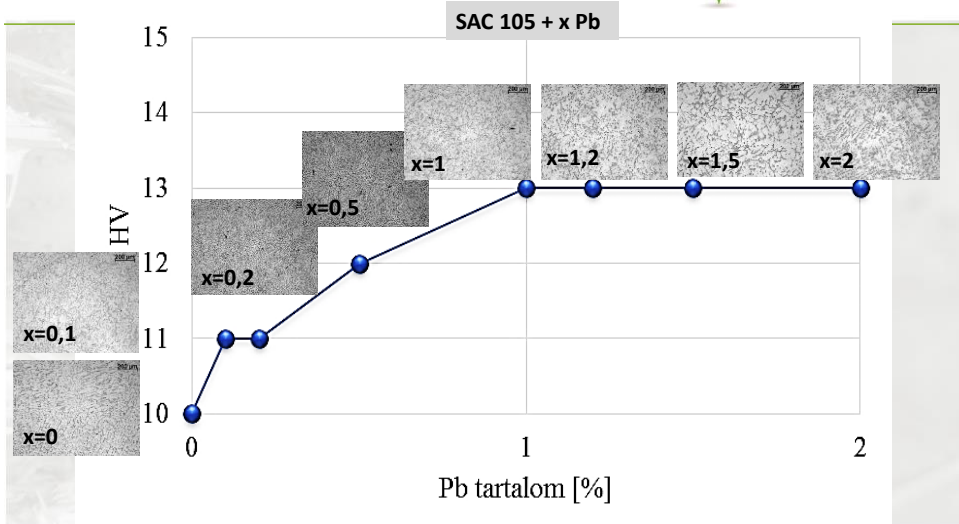
A Pb tartalom növekedésével nő az olvadási hőmérséklet tartománya. A béta Sn mennyisége közel azonosan változik a Pb tartalommal. Az ólommentes SAC 105 esetén sokkal több a primér Sn mennyisége, mint az ólommal szennyezett minták esetén 0,5 % Pb tartalomig. Az 1 % Pb tartalmú minta esetén viszont teljesen más folyamat játszódik le és 1,2 % Pb tartalomtól pedig nő a béta Sn mennyisége és 3 kristályosodási folyamat játszódik le.

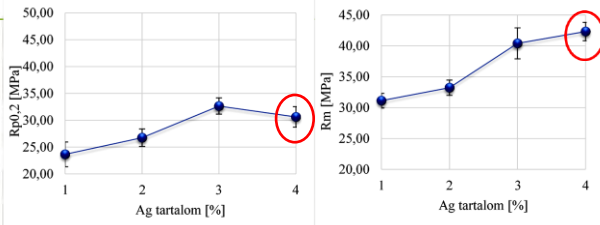
Mikrokeménységmérés

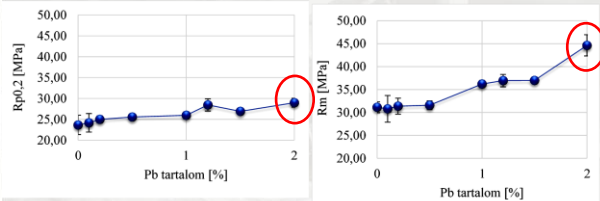
Mikrokeménységmérés

Szakítóvizsgálat

Az ólommentes forraszanyagok egyezményes folyáshatár és szakítózsilárdág értékei

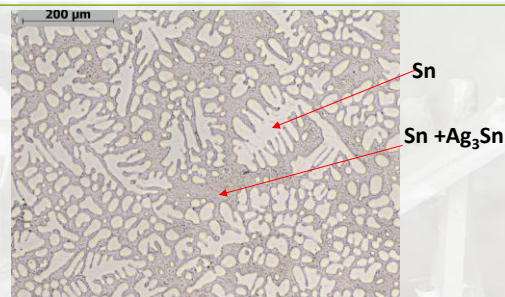
Az ólommal szennyezett forraszanyagok egyezményes folyáshatár és szakítózsilárdág értékei

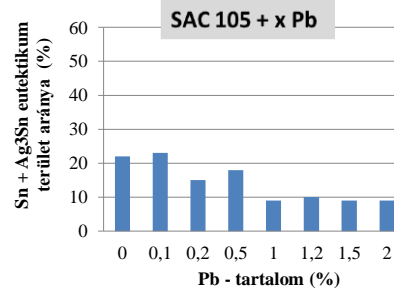
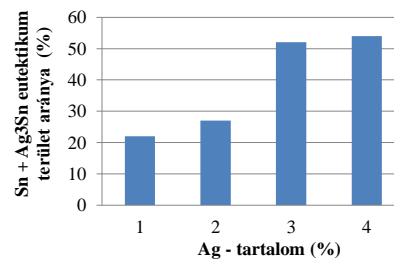
DIN-EN 50125

A szakítózsilárdág értéke és az egyezményes folyáshatár az ezüst tartalom növekedésével nő, kivétel a SAC 405-ös minta. Az ólommal szennyezett ötvözetek szakítózsilárdágában fő változás csak 1,2 illetve a 2% ólom tartalomnál tapasztalható, a többi esetben közel azonos, vagy nagyon kismértékben növekvő eredmények láthatók.

Képelemzés alkalmazása forraszanyagok szövetszerkezetének jellemzésére

Az ezüst tartalom növekedésének hatására megfigyelhető, hogy a minták egyre nagyobb területtel rendelkező Sn+Ag₃Sn eutektikumot tartalmaznak. Az ólom tartalom növekedésével viszont csökken az Sn+Ag₃Sn eutektikum területe. 1% Pb tartalom esetén van a legkevesebb eutektikum a mintákban.

Összefoglalás

A kristályosodási folyamat: β -Sn, binér eutektikum és ternér eutektikum kristályosodásából áll.

Szövetelemek: Sn, Sn+Ag₃Sn, Cu₆Sn₅, és az ólommal szennyezett mintákban az önálló fázisként megjelenő Pb.

Ag tartalom hatása: Az ólommentes ötvözetek esetén ezüst hozzáadásával nő az eutektikum mennyisége, és csökken az olvadási hőmérséklet tartomány. Nő a keménység érték, a szakítószilárdság érték és az egyezményes folyáshatár.

Pb tartalom hatása: Az ólom tartalom növekedésével nő az olvadás hőmérséklet tartománya és csökken a béta Sn mennyisége az ólommentes SAC 105-ös mintához képest 1 % Pb tartalomig. A keménység érték növekedése kevésbé jelentős, sok esetben azonos, vagy közel azonos értékek figyelhetők meg.

További tervek

**Robert Bosch Kft. és Miskolci Egyetem között létrejövő ernyőprojekt:
„Őn alapú, többalkotós forrasanyagok fémtani folyamatainak vizsgálata”**

A forraszkötés mikrostruktúrájának és öregedési tulajdonságainak kapcsolata

- 1) Az SAC és INNOLOT ötvözetek intermetallikus fázisainak jellemzőinek (méret, morfológia) változása ciklikus hősookk terhelés hatására.
- 2) Az összetétel hatásának vizsgálata az Sn alapú ötvözetek a ciklikus hősookk terhelés hatására lejátszódó folyamatokra.
- 3) A szennyező-tartalom hatásának vizsgálata az Sn alapú ötvözetek a ciklikus hősookk terhelés hatására lejátszódó folyamatokra.
- 4) A forraszkötés szemcseméretének változásának fizikai szimulációja

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani a GLOB-METAL Kft.-nek a vizsgálatokhoz alkalmazott forraszanyagok biztosításáért.

Továbbá köszönet illeti Dr. Bánhidi Olivért, Bán Róbertet, Bodnárné Nyári Napsugárt, Kardos Ibolyát, Kovács Árpádot, Márkus Zoltánnét, és Mikó Tamást a minta előkészítés és az egyes vizsgálatok elvégzésében nyújtott segítségükért.

"A bemutatott kutató munka a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0019 jelű projekt részeként az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg"

